

Курасова Н. І.

*викладач кафедри довузівської підготовки,
Одеський національний морський університет*

Миргородська Н. В.

*старший викладач кафедри довузівської підготовки,
Одеський національний морський університет*

КРОС-КУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В сьогоdnшній ері глобалізації та в період постійної міграції в цілому світі, питання пов'язані з крос-культурною комунікацією стають все більш актуальними з кожним роком, а англійська мова, як міжнародна, стає інструментом інтерактивного обміну інформацією в різних сферах життя. Україна давно визначилася зі своїм євроінтеграційним курсом та тісно співпрацює з різними країнами в галузі науки, бізнесу, культури та в інших напрямках. З поширенням економічних горизонтів виникає потреба в підготовці кваліфікованих спеціалістів для роботи в міжнаціональних командах. В сучасному діловому світі міжнаціональна комунікативна компетенція є пріоритетом, а працівники, які розуміються на цьому питанні затребуваними. Важливо не тільки володіти спільною мовою, але й бути свідомими в цінностях культури, традиціях, особливостях поведінки представника тої чи іншої національності, щоб досягти взаєморозуміння, успішного спілкування та ефективної взаємодії між представниками різних культур.

Доступність освіти в різних країнах світу та різноманітні напрями спеціалізацій, які пропонують сучасні вищі навчальні заклади, сприяють притоку іноземних студентів. Таким чином, перед викладачами постає задача формування міжкультурної компетентності в студентах для створення сприятливої атмосфери для навчання в багатонаціональних групах для підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних вирішувати комунікативні завдання, з опорою на свої знання культури та традицій представників інших країн.

На думку українського науковця Ф.С. Бацевича поняття «міжкультурна комунікація» – це процес спілкування (вербального і невербального) людей (груп людей), які належать до різних

національних лінгвокультурних спільнот, як правило, послуговуються різними ідіоетнічними мовами, відчують лінгвокультурну «чужинність» партнера по спілкуванню, мають різну комунікативну компетенцію, яка може стати причиною комунікативних невдач або культурного шоку в спілкуванні [3, с. 9]. Таким чином, треба приділяти увагу не тільки мові спілкування, але і жестам, міміці, поставі, паузам та іншим деталям, які також являються носіями інформації. А дотримання правил ділового етикету, який являється невід'ємним складовим компонентом спілкування, може вплинути на ефективний кінцевий результат спілкування. Cross – буквально перехрестя з англійської, отже дійсно це взаємодія та діалог культур. Культуру можливо розглядати як сукупність мислеутворення та поведінки, яка властива та приймається окремою групою людей. Як зазначає К.М. Байша задача крос-культурного спілкування є вивчення й використання поведінкових закономірностей, властивих різним національним, соціальним і діловим колам [2, с. 22]. Тобто для вдалого спілкування треба формувати крос-культурну компетенцію в майбутніх фахівцях для їх успішної міжкультурної адаптації в сучасному світі.

Один з вдалих прикладів крос-культурної комунікації – це безпосередньо взаємодія студентів-іноземців, представників різних лінгво-етнічних груп, культур і традицій та віросповідань. В Україні у процесі навчання студенти-іноземці долучаються до мультинаціонального простору представників різних країн та через спільну іноземну мову навчання також пізнають українську культуру. В основі ефективної взаємодії лежить толерантність, повага до іншої культури та релігії, прийняття в інших людях гендерної особливості. Не дивно, що в процесі безперервного спілкування можуть виникати непорозуміння та навіть конфлікти, пов'язані із зіткненням культур. Однією із перешкод для позитивного міжкультурного спілкування є етноцентризм, підкріплений помилковою думкою щодо переваги однієї нації над іншими, а також оцінювання дій інших етногруп через різні аспекти рідної культури.

Іншим бар'єром для успішного спілкування може бути усталений стереотип, покладання на спрощене кліше про людей з інших культур, в цьому випадку треба пам'ятати про унікальність людини та непередбачену поведінку особистості. Конфлікт культур може бути тісно пов'язаний також з протиріччям цінностей, коли поведінка однієї групи людей ставить під загрозу інтереси іншої етногрупи. Наслідком цього стає непорозуміння та зведення нанівець бажання взаємодіяти. Серед перерахованих крос-культурних проблем мовний бар'єр займає одну із лідируючих позицій. Як зазначив А.Б. Макаренко, мовний бар'єр

виникає в разі невідповідності лінгвістичного словника смисловій інформації, а також через відмінності в мовній поведінці представників різних культур. Бар'єр, що пов'язаний зі світоглядом, виникає в партнерів з неоднаковим видом мислення [4, с. 10]. Навіть, якщо різні культурні групи мають спільну мову, одні можуть говорити вільно, ніж інші, тим самим створюючи соціальну дистанцію. В деяких випадках іношомовні суб'єкти, які гірше володіють англійською, зазвичай відмовляються від спілкування, тому що не можуть засвоювати інформацію, яка подається надто швидко, особливо якщо в мові застосовується занадто багато сленгових слів.

На заняттях з англійської мови відбувається процес не тільки оволодіння лінгво-фонетичним матеріалом, але й занурення в іноземну культуру та формування міжкультурної компетенції. Зазвичай один із продуктивних засобів захоплення іншою культурою є робота з текстами, де розкриваються особистості культур, їх традиції, відпрацьовується міжкультурна проблематика. На думку Н. Воронкової, внаслідок роботи над текстами, постійно стимулюються мовні компетенції, стратегічні компетенції діалогу, рецептивні та компетенції ставлення. Створення ситуації за допомогою тексту, наприклад, конфлікту, призводить до його розуміння та передається вербально [1, с. 443].

Міжнаціональний та мовний бар'єри можливо подолати при застосуванні кейс методу на практичних заняттях, завдяки яким створюється ситуація, максимально наближена до реальних соціальних, бізнес-ситуацій, тощо. У цьому випадку студенти-іноземці продуктивно працюють разом в команді, займаючись аналізом проблеми та пошуком можливих рішень, розбиранні в її суті.

Вдалим засобом створення сприятливої крос-культурної атмосфери може виступати сумісний перегляд фільмів, що розповідають про ту чи іншу культуру, та як підсумок, бажано провести дискусію, яка допоможе розглянути не зовсім зрозумілі нюанси.

Крос-культурна комунікація є основоположенням міжнародних відносин і ділових операцій у нашому сьогодишньому глобалізованому світі. Незважаючи на свої підводні камені, навички міжкультурної комунікації можливо тренувати та покращувати, щоб досягти бажаного порозуміння між представниками різних культурних походжень.

Список використаних джерел:

1. Байша К. М. Формування навичок крос-культурної комунікації в студентів технічних і природничих спеціальностей // Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах:

електрон. наук. фахове вид. вид. 2019. № 6. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_2/6.pdf

2. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – К.: Довіра, 2007. – 205 с.

3. Воронкова Н. Формування міжкультурної компетенції особистості в процесі навчання іноземної мови // Портал наукових часописів ЦДПУ ім. В.Винниченка «Наукові записи. Серія: Філологічні науки» вип. 104(2). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/53035681.pdf>

4. Макаренко А. Б. Крос-культурні комунікації для бізнес-лідерів: навчальний посібник, за заг. ред. Романовського О. Г. – Харків: НТУ «ХП», 2016. – 30 с. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/57911/1/Book_2016_Makarenko_Kros-kulturni.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-93>

Філатенко І. О.

*кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Київський медичний університет*

КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

На зламі XX-XXI сторіччя проблема адаптації людей до іншого культурного середовища набула особливої актуальності, адже сучасний світ розвивається у напрямку глобалізації економічних, політичних, культурних та інших суспільних процесів. Проте наукові дослідження в царині адаптування до нової культурної парадигми розпочалися ще в 50-х р.р. XX ст., що обумовлювалося поступово зростаючою кількістю міжнародних обмінів, в тому числі – навчанням іноземців у наших вітчизняних вищих навчальних закладах. І вже в перших наукових розвідках відзначалась наявність великої кількості проблем психологічного характеру, які виникали у туристів, студентів, що приїжджали до інших країн.

Зважаючи на це, вчені ввели термін «культурний шок» на позначення поняття, яке використовується для відображення процесу входження до нового етнокультурного середовища. Вперше цей термін використав американський дослідник Калерво Оберг [2], зазначивши основні симптоми, що виникають при безпосередньому контакті з новою